

BOLALARDA TANA HARORATNING KO'TARILISHI.

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi

FAZLIDINOVA SARVINOZ BAKIROVNA

Annotatsiya: Ushbu maqola xusunbuzarlar paydo bo'lishi sabablari, klinikasi davolash, bu kasallikda zamonaviy davolash usullarini qo'llash, zamonaviy texnikalardan foydalanishga mo'ljallangan.

Isitma — organizmning turli xil infeksiyalarga qarshi himoya reaksiyasidir. Yuqori haroratda bakteriyalar va viruslar omon qolishi qiyinroq bo'ladi, shuning uchun organizm xavfli mikroorganizmlarni yo'qotish jarayonini boshlaydi va ayni paytda immunitet tizimini faollashtiradi.

Ko'pincha bolalarda harorat respirator infeksiyalar yoxud xalq orasida shamollash deb ataladigan holat tufayli ko'tariladi. Ammo bu yagona sababchi emas: isitma ko'plab boshqa kasalliklarda ham o'zini namoyon qiladi. Infeksiyalardan tashqari jarohatlar, qizib ketish, saraton, gormonal va autoimmun kasalliklar, shuningdek, nojo'ya ta'sirga ega bo'lgan ba'zi dorilar haroratning ko'tarilishiga sababchi bo'lishi mumkin.

Dastlab tana harorati har doim ham $36.6\text{ }^{\circ}\text{C}$ bo'lishi shart emasligini tushunib olish kerak. Bu o'rtacha qilib olingan qiymat sanaladi, sog'lom insonda esa normal temperatura 36.1 dan $37.2\text{ }^{\circ}\text{C}$ gacha oraliqda bo'ladi va hatto kun davomida o'zgarib turadi ham. Masalan, ovqatlanish yoki og'ir jismoniy faollikdan keyin.

Kamdan-kam hollarda bolalardagi juda yuqori temperatura febril tortishishlar — mushaklarning beixtiyor qisqarishini keltirib chiqarishi mumkin. Bu holatning tashqi ko'rinishi juda qo'rqinchli va ota-onaning vahima qilishiga sabab bo'ladi, lekin ko'pincha xurujlar o'z-o'zidan to'xtaydi va hech qanday oqibatlarga olib kelmaydi.

Har qanday holatda tibbiy xodimlarni chaqirish va bola o'ziga zarar yetmasligiga ishonch hosil qilish kerak: uni yonboshiga yotqizish, ushlab turish, qalin kiyimlarini yechish. Bolaning og'ziga biron narsa solishga harakat qilmaslik kerak, bu jarohatlar xavfini oshiradi.

Isitmani har bir inson turlicha boshdan o'tkazadi: ba'zi bolalar $39\text{ }^{\circ}\text{C}$ da ham bemalol o'ynab yuraverishsa, ba'zilar $37,5\text{ }^{\circ}\text{C}$ da ham yotoqdan tura olmay qolishadi. Shuning uchun haroratni qulaylik va bolaning ahvolini yaxshilash maqadida tushirish zarur.

Dori vositasini o'lchashda o'ram bilan birga beriladigan o'lchov uchun chashka, qoshiq va shpritslardan foydalaning. Vositani qorong'u sharoitda yoki ko'z bilan

chamalab berib bo'lmaydi. Bolaga qancha miqdorda vosita berilganini aniq bilish talab etiladi.

Dozani oshirib yubormaslik uchun, bolalarga shamollash alomatlariga qarshi ta'sir qiladigan kombinativ dori-darmonlarni bermaslik tavsiya etiladi. Ularning tarkibida parasetamol yoki boshqa isitma tushiruvchi vosita saqlanadi, shu tufayli bolaga bir vaqtning o'zida bir nechta dori-darmon berib qo'yish mumkin, dozaning oshirib yuborilgani esa sezilmay qoladi.

Parasetamol va ibuprofen bir kunda qo'llanilishi mumkin, lekin me'yorni unutib, barchasini bir vaqtning o'zida bermaslik darkor. Agar parasetamol berilgan bo'lsa va u sezilarli yordam bermasa, unda preparatning yangi dozasini berish vaqti kelganda ibuprofenga murojaat qilish mumkin (yoki aksincha).

Harorat hech qanday sababsiz ham ko'tarilishi mumkin. Bu holatni ta'riflash uchun kelib chiqishi noma'lum isitma maxsus atamasi ishlab chiqilgan bo'lib, u 38,3 darajadan yuqori ko'tarilgan harorat, lekin kasallikning boshqa belgilari kuzatilmagan hollarda qo'llaniladi. Simptomlarsiz isitmaning sababini aniqlash uchun shifokor bilan uchrashish va bir qator tekshiruvlardan o'tish kerak. Autoimmun kasalliklar, masalan, qizilo'ngach, revmatoid artrit va boshqalar surunkali yallig'lanish bilan kechadi, bu ham isitmani keltirib chiqarishi mumkin. Haroratning ko'tarilishi bu kasalliklarni aniqlash uchun jiddiy tekshiruvdan o'tish sabablaridan biri bo'lishi mumkin.

Onalar, chaqalog'ingiz kechasi isitmasi ko'tarilsa, vahima qo'ymang. Quyidagi engish usullariga murojaat qilishingiz mumkin.

✓ Avval tana haroratini o'lchab, ruhiy holatni kuzating.

Bolada isitma borligi aniqlanganda, onalar imkon qadar tezroq tana haroratini o'lchashlari kerak. Qo'ltniqni o'lchash uchun elektron termometr dan foydalanish tavsiya etiladi. Keyin, chaqaloqning tana harorati va ruhiy holatiga ko'ra, u bilan qanday kurashish kerakligini hal qiling.

✓ Jismoniy sovutish

Agar tana harorati 38,2 darajadan past bo'lsa va bolaning ruhiy holati yaxshi bo'lsa, siz bolaning peshonasiga iliq suv surtishingiz, iliq vanna olishingiz, kiyimingizni kamaytirishingiz, haroratni pasaytirishga yordam berishingiz mumkin, isitma, fan va hokazo.

Agar tana harorati 38,2 darajadan oshsa va bolada aniq noqulaylik bo'lsa, siz chaqaloqqa antipiretiklarni berishingiz mumkin.

Antipiretiklar haqida gap ketganda, ko'plab onalar bu holatga duch kelishgan, ya'ni ular uydagi antipiretiklarning muddati o'tganini yoki ular tugab qolganligini bilib, keyin ular o'rniga oddiy sovuqqa qarshi dorilarni qo'llash haqida o'ylashadi.

Kichkintoyingizga sovuqqa qarshi dori-darmonlarni shoshilinch ravishda bermaslik tavsiya etiladi, chunki chaqaloqning isitmasi ko'p sabablarga ko'ra bo'lishi mumkin va sovuqni davolashda antipiretik tarkibiy qismlar bo'lishi shart emas va isitmani pasaytira olmaydi.

✓ Kasalxonaga boring

Bolaning isitmasi ko'tarilgandan so'ng, quyidagi holatlar ro'y bersa, u o'z vaqtida kasalxonaga borishi kerak.

3 oygacha bo'lgan chaqaloqlar isitmasi bo'lsa, kasalxonaga borishlari kerak.

3 oylikdan oshgan chaqaloqlarda isitma 40 darajadan yuqori bo'lsa yoki ruhiy holat yomon bo'lsa, darhol kasalxonaga borish kerak.

Garchi u 40 darajaga yetmagan bo'lsa-da, lekin ruhiy holat yaxshi emas, masalan, bosh og'rig'i, konvulsiyalar, toshma, qusish, diareya va boshqalar, men kasalxonaga borishim kerak.

Agar 72 soatdan ortiq isitma bo'lsa, kasalxonaga borishingiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://srcyrl.cnhealthshining.net/>
2. <https://med360.uz/k>